

שייך כלל קדימה בזמן בסיבה ומסובב שבעצם דין התורה, אך מ"מ צריך שבכח תקדם הסיבה לטפל לו וכיון שאיסור האכילה אינו יכול לחול על החלב אלא

ע"י איסור ההנאה א"א שיחולו שניהם כאחד וממילא אין איסור חל על איסור. זה הנראה עומק דברי רבינו הגדול הרמב"ם בנקודה נפלאה זו.

ג

אך לכאורה סותר הרמב"ם את דברי עצמו בגדר איסור האכילה והנאה דבב"ח דבדבריו אלה בפיה"מ מבואר דאיסור אכילה עיקר הוא ואיס"ה כאילו תלוי בו וטפל לו, ובספר המצוות הנ"ל הלא ביאר דדבר אחד הם וכל דרכי ההנאה בכלל הנאת האכילה הם לענין איסור התורה. ונראה בזה דלא זו בלבד דאין דבריו סותרים אלו את אלו אלא משלימים הם זא"ז ביסוד הדבר. דהנה נראה דבדעת הרמב"ם יש בזה גדר דק והוא, אילו היו איסור אכילה והנאה דבר אחד ממש ואין הנאת האכילה אלא אחד מדרכי ההנאה בלבד ואין בו יתרון וייחוד כלל, פשוט היה דאיסור בב"ח איסור מוסיף הוא על איסור חלב דהלא אסור בהנאה הוא, וכן אילו

איסור אכילה והנאה תרי מילי הן וכהבנת הרעק"א הנ"ל דאיסור אכילה לחוד (ומעשה האכילה נאסר) אלא שגוה"כ הוא וילפינן מנבילה דגם הנאה נאסרה, פשוט דאיסור ההנאה איסור מוסיף הוא ואיסור חל על איסור, אך באמת נוקט הרמב"ם דרך ממוצע והוא, דשרש האיסור, הנאת האכילה היא משום שהנאה זו עיקרית וחשובה מכל ההנאות וכל שאר ההנאות נאסרו משום הנאת אכילה וטפלים לה, ורק משום כך צריך שתקדם איסור אכילה לאיסור הנאה, וזה המבואר בלשון הרמב"ם גם בפיה"מ דאין איסור האכילה ואיסור ההנאה שני דברים אלא חד הם אף שאיסור אכילה עיקר, ודו"ק בזה כי הדברים עמוקים, שמחים ומאירים.

ד

ולפי מסקנת דברינו בדעת הרמב"ם דעיקר איסור מאכ"א אכילה היא אלא שנתחדשה הלכה דגם שאר הנאות בכלל, נראה לבאר את דברי הרמב"ם (פ"ח ממאכלות אסורות הלכה ט"ו) דאין לוקין על ההנאות אלא על אכילה בלבד וכבר נתקשו הראשונים

בביאור שיטתו דכיון דקיי"ל כר' אבהו דגם הנאה בכלל "לא יאכל" למה לא ילקה, וכבר הארכתי בדברי המגיד משנה והחינוך במנחת אשר לפסחים (סי' כ"ו) ושם נתבאר הקושי הגדול והדוחק הרב שבדרכיהם, ולענ"ד מקום הניחו בזה לגדור בו.

נתקשו בדבריו דמחד כתב דעובר בלא תשחית ומשמע דהוי מן התורה, ומאידך ^{אוצר החכמה} כתב דאינו לוקה אלא מרדות, ושיטתו מבוארת דאין מלקות אלא על עיקר הלאו ופשטותו ולא על מה שנכלל בו בהיקש המוסר והשכל, ועיין בספר המצוות (ל"ט נ"ז) "שהזהירנו מהשחית האילנות וכו' וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה" הרי לן בשיטת הרמב"ם דעיקר המצוה לעולם הוא המפורש בתורה אף שנכלל בה גם כל הדומה לה בסברא, ובלאוין אינו לוקה אלא על עיקר המצוה, והדברים מאירים בפשטותן.

ולא"ל ד גדולי הדורות שנסתבכו בשיטת הרמב"ם במה שאין לוקין על איסור הנאה, נראה בזה דגם הלך הנשד הגדול בדרכו הסלולה, דעיקר האיסור אכילה היא דמקרא מלא דבר הכתוב לא יאכל, לא תאכלו, אלא שגם שאר דרכי ההנאה נכנסים תחת לאו זה, ולכן אין לוקין אלא על האכילה ולא על שאר דרכי ההנאה, ודו"ק בזה כי הדברים שמחים ומאירים.

ונראה דהרמב"ם הלך בזה לאור כלל גדול שחידש במקומות רבים, דבמצוות התורה יש עיקר המצוה ומה שנכלל בה, ואבאר כונתי במקורות מדברי רבינו, א' בסהמ"צ (מ"ע פ"ט) כתב דמצות אכילת בשר הזבח עיקרה באכילת כהנים את החטאת וכמ"ש חז"ל (פסחים נ"ט) "ואכלו אותם אשר כופר בהם, מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים", ומ"מ אכילת קדשים קלים ותרומה נגררים אחרי המצוה", ב' (נפ"ז מהל' יו"ט ה"ז) כתב לגבי מצות שמחת יו"ט "וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגך, אעפ"י שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארים בהל' חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו וב"ב וכל אחד כראוי לו", וגם בלאוין מצינו יסוד זה בדברי הרמב"ם, ג' (פ"ו ממלכ"ס ה"ח) כתב "אין קוצצין אילני מאכל וכו' וכל הקוצץ לוקה" ושם (נהלכ"י) "ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים וקודע בגדים והורס בנין וכו' עובר בלא תשחית ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם", ורבים

